

Dagens fråga

ENIG FÖRSVARsledNING BAKOM ÖB 62

Överbefälhavarens underdåniga utredning om krigsmaktens framtida utveckling - ÖB 62 - har överlämnats den 19 januari. Den kommer nu att utgöra ett underlag för den försvarskommitté under ordförandeskap av talman Thapper, som tillsatts av Kungl Maj:t.

De förslag till riktlinjer, som här framlägges, ha framtagits under senare hälften av år 1961 men bygger givetvis på ett rikhaltigt material av studier, spel och bedömanden, som gjorts även tidigare. De olika avsnitten har kontinuerligt behandlats gemensamt av försvarsstab, försvarsgrensstab och Försvarets forskningsanstalt. Förslaget har därefter behandlats i den nya militärledningen, varvid chefen för Försvarets forskningsanstalt deltagit. Den omständigheten att förslaget representerar den nya försvarsledningens helt eniga uppfattning bör ge det en alldeles särskild tyngd.

Överbefälhavarens förslag bygger på den befintliga organisationens grund och kan därigenom anknytas till tidigare ÖB-utredningar 1957. Om det sålunda inte bjuder på några revolutionerande omvärderingar utan snarare vill tillgodose en långsiktig och kontinuerlig utveckling, så innehåller det dock ett flertal punkter, som är värda särskilt beaktande. Här skall endast beröras några, som ha avseende på grundläggande värderingar, varjämte för flygvapnet speciellt intressanta förslag påpekas.

Krigsmaktens målsättning, som tidigt varit väl allmänt definierad, har inordnats i en allmän målsättning för totalförsvaret. Målsättningen har också närmare specificerats. Av särskilt intresse är, att överbefälhavaren var för sig refererar krigsmaktens uppgift att vara fredsbevarande, d v s avhålla en fiende från att anfälla oss och dess uppgift för det fall, att vi likväl blir angripna. Det ligger en principiell skillnad i dessa båda uppgifter, som är väl värd att hålla i minnet. Den fredsbevarande uppgiften anges som den primära.

De sålunda angivna uppgifterna måste bli vägledande för den principiella uppbyggnaden av krigsmakten och dess fortsatta utveckling. I inledningen till kapitel 7 tecknas den miljö, i vilken vårt totalförsvaret beräknas skola verka och fylla sin uppgift. Den argumentering, som där föres, är densamma som chefen för flygvapnet i andra sammanhang har betecknat med ordet "nivåtänkande". Försvaret bör enligt detta byggas upp från grunden så att det blir kapabelt att möta aggressionsformer från enklare och mot allt högre krigsnivåer. På varje nivå anses det ha en viss krigsavhållande och därigenom fredsbevarande effekt. Sammanknytningen med de risker en potentiell angripare vill taga med hänsyn till risken för en spridning av konflikten är härvid betydelsefull. Det är emellertid uppenbart, att Sverige inte kommer att ha resurser att motstå varje tekniskt möjlig angreppsform. Vi måste begränsa oss och överbefälhavaren sätter den gränsen vid att krigsmakten bör kunna motstå anfall upp till den nivå, som motsvaras av storanfall, där kärnladdningar används utan terroravsikt. I denna sista begränsning

av fientlig kärnvapeninsats ligger inte endast en begränsning ifråga om fiendens målval utan även beträffande storlek av kärnladdningar och deras antal. Denna begränsning har dock här inte numerärt definierats.

Det resonemang som här, liksom utförligare i kapitel 2, föres är underlag för överbefälhavarens påstående, att ett försvar av i stort den art vi hittills haft alltjämt är meningsfullt, och att den rådande maktbalansen mellan stormaktsblocken t o m har ökat våra möjligheter att för rimliga merkostnader säkerställa den fredsbevarande effekten hos vårt försvar. Detta konstaterande måste vara av största betydelse, när det gäller att vidmakthålla och stärka vår försvarsvilja.

Det av överbefälhavaren förda "nivåtänkandet" har således understrukit betydelsen av det konventionella försvaret och placerat försvarets uppgifter gentemot kärnvapenangrepp på en mindre framskjutna plats än många kanske velat göra de senaste åren. Det är av stor betydelse för flygvapnets del. Denna värdering trycker mera på de flygande vapenbärarnas betydelse vid anfall mot och försvar av vårt land. Det begränsar uppgifterna gentemot ballistiska robotar, vilka nödvändigtvis måste vara utrustade med kärnladdningar.

Av visst intresse är, att, för det fall att vi inte lyckats bibehålla fred utan blivit angripna, invasionsförsvaret skall vara krigsmaktens viktigaste uppgift. Det kan vara angeläget att betona, att detta inte innebär någon förskjutning i de uppgifter, som luftförsvaret enligt ÖB-utredningen 1957 ålagts. Även då ansågs, att ett sannolikare syfte med fientliga luftangrepp än "hemortsbekämpning" var att mera direkt påverka vår förmåga att föra krig. Denna form av angrepp, som tjänade som förberedelser för en invasion, hänförde sig dock inte definitionsmässigt dit. Luftförsvarets, som man då bedömde, sannolikaste uppgiftsområde inordnades sålunda inte i invasionsförsvaret. Så har nu emellertid skett. Utgående från att en invasion är fiendens slutgiltiga mål har varje förberedelse för en sådan räknats in i operationen och bl a luftförsvarets inledande strider är enligt ÖB-förslagets betraktelsesätt att hänföra till invasionsförsvar.

Frågan om krigsmaktens beredskap har ägnats särskild uppmärksamhet. Utredningen har beaktat, att, även om dagens politiska situation inte bedömes medföra risker för överraskande angrepp, utvecklingen dock ganska snabbt kan gå därhän att risken för strategisk kupp blir större. Detta ökar kraven på krigsmaktens beredskap. Då det är ekonomiskt ogörligt att hålla en mycket hög insatsberedskap inom hela krigsmakten, är det nödvändigt att differentiera den. En grund för en sådan differentiering är ett bedömande av i vilket tidsskede olika enheter blir erforderliga vid ett överraskande krigsutbrott. Därvid anses särskilt stora krav på insatsberedskap behöva och kunna ställas på flygstridskrafterna.

Den tekniska fördyringen, som varit större än som 1957 beräknades, har inom flygvapnet tagit sig uttryck i att livslängderna på våra flygplan har måst ökas. Detta i samband med de tyvärr oundvikliga haveriavgångarna under denna längre livslängd har framtvungit kompletteringar av flygplananskaffning jämfört med tidigare planer. Mot bakgrunden också av denna utveckling framstår det såsom en än mera bjudande nödvändighet att nedbringa haverifrekvensen inom flygvapnet.

Utvecklingen av robotsystem inom luftförsvaret fortsätter. Det först anskaffade systemet, Rb 368, får närmast ses såsom en komplettering av jaktssystemet. Ett ytterligare robotförband av ännu inte definierat slag skall framtagas för luftförsvaret i övre Norrland. Det torde också få ses som en komplettering av det jaktförsvar, som fortfarande skall verka i detta område. Då det avses framtagas ungefär samtidigt som en

viss minskning av jaktförbanden sker, så kan det inom luftförsvarets vidare ram också ses som en ersättning för dessa.

Med den differentiering av attacksystemet, som föreslås, beträdes en helt ny väg. Den tekniska utvecklingen har gjort det svårt att inom en och samma flygplantyp på ett ekonomiskt sätt innehålla de taktiska krav som ställs på attackförband i såväl marinsamverkan som i armésamverkan. Kraven på attackflygplanen för insats mot mål till sjöss har fått bli styrande i system A32. Det då erhållna flygplanet blir emellertid i vissa avseenden överkvalificerat för flera uppgifter som ställas i armésamverkan. För dessa fordras flera flygplan, samtidigt som mindre krav kan ställas på prestanda och beväpning. Överbefälhavarens förslag innebär, att man skall skapa en organisation, i vilken flygvapnets framtida skolflygplan kan utnyttjas för taktiska uppgifter, främst i armésamverkan. Dessa flygplan, som för fredsflygutbildningen likväl måste skaffas i ett stort antal, få, p g a de krav som i fortsättningen kommer att ställas på ett skolflygplan, automatiskt sådana prestanda, att de är väl lämpade också som vapenbärare. Då skolflygplanen under alla omständigheter måste ingå i organisationen, har det befunnits ekonomiskt att också utnyttja dem i krigsorganisationen. Endast ett mindre taktiskt träningsförband behöver uppsättas för ändamålet.

Den utbyggnad av vårt bassystem, som pågår, skall fortsättas. Den möjlighet till spridning som detta medger är av väsentlig betydelse för vår motståndskraft samtidigt som det ger flygstridskrafterna en stor flexibilitet.

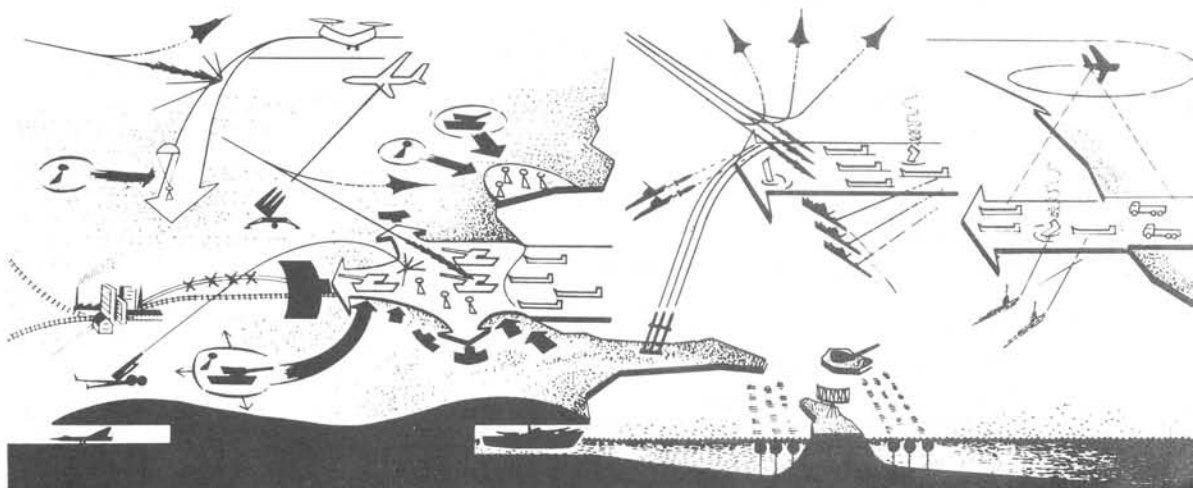
Flygstridskrafterna har genom sin organisation och den normala övningsverksamheten med utbildade flygförband en inneboende insatsberedskap. För att denna skall kunna utnyttjas på bästa sätt fordras en mer kontinuerlig verksamhet i fred inom stridslednings- och bassystemen. En utökning av denna, som är föga personalkrävande, föreslås. Beträffande basberedskapen innebär detta att ytterligare bastroppar uppsättas.

Överbefälhavaren betonar också starkt nödvändigheten av att personalorganisationen kan vidmakthållas för att nyttiggöra de stora investeringar som görs i försvaret.

Överbefälhavarens förslag innebär, att flygvapnet fortfarande tilldelas de största anslagen av de tre försvarsgrenarna. Då tidigare särskilda medel, som redovisats separat, nu fördelats på försvarsgrenarna, kan någon jämförelse mellan procentuell medelstillsättning i förhållande till tidigare försvarsordning inte göras.

ÖB-förslaget innebär för flygvapnets del i stort ett fullföljande av de planer, på vilka flygledningen sedan länge arbetat. Genomförandet av dessa kräver dock redan i och för sig en kraftansträngning för den relativt begränsade personalstyrka, som har att genomföra den. Det ligger också stor vikt vid att vi vid varje etapp är uppmärksamma på de ekonomiska och organisatoriska konsekvenserna av vårt arbete, så att ramar för våra resurser inte sprängas.

Invasionsförsvaret kräver nära samverkan mellan armén, marinen och flygvapnet. Bilden visar försvar vid kustinvasion, där angriparen markeras med ofyllda och det svenska invasionsförsvaret med fyllda symboler.

FLYGVAPNET I ÖB 62

För flygvapnet innebär ÖB 62

inga förbandsindragningar;

fortsatt utbyggnad av luftförsvaret och bas-systemet;

differentiering av attacken;

ökade medel för telemotmedel;

ökade utbildningsresurser för den tekniska personalen;

ökad beredskap för luftförsvaret och flygspaningen;

ökade möjligheter till decentraliserad basering och snabb utspridning av flygförbanden;

ökad användbarhet av basförbanden omedelbart efter mobilisering.

Avvägning kvalitet - kvantitet

I utredningen konstateras att tekniken inom de områden som berör flygstridskrafterna ligger på en särskilt hög nivå och att den tekniska utvecklingen kostnadsmässigt i särskilt hög grad drabbat flygstridskrafterna.

Att flygvapnet intar en särställning härvidlag är naturligt med hänsyn till arten av de stridsmedel det har att svara för. Utvecklingen av dessa måste också i särskilt hög grad styras av utvecklingen hos stormakterna, över vilken vi inte kan råda.

Det har en tid ifrågasatts om utvecklingen av robotar, och främst ballistiska sådana, inte skulle snabbt medföra att dessa delvis övertog flygplanens roll som vapenbärare både i anfall och försvar. En utveckling har också skett, och det i snabbare takt än vad som bedömdes av ÖB-utredningarna 1957. Men den har inte gjort att robotar kunnat ersätta flygplan men väl komplettera dem. Till denna utveckling torde ha bidragit den mindre flexibilitet och sämre stridsekonomi, som robotsystem i många fall uppvisar i förhållande till flygplan såsom vapenbärare.

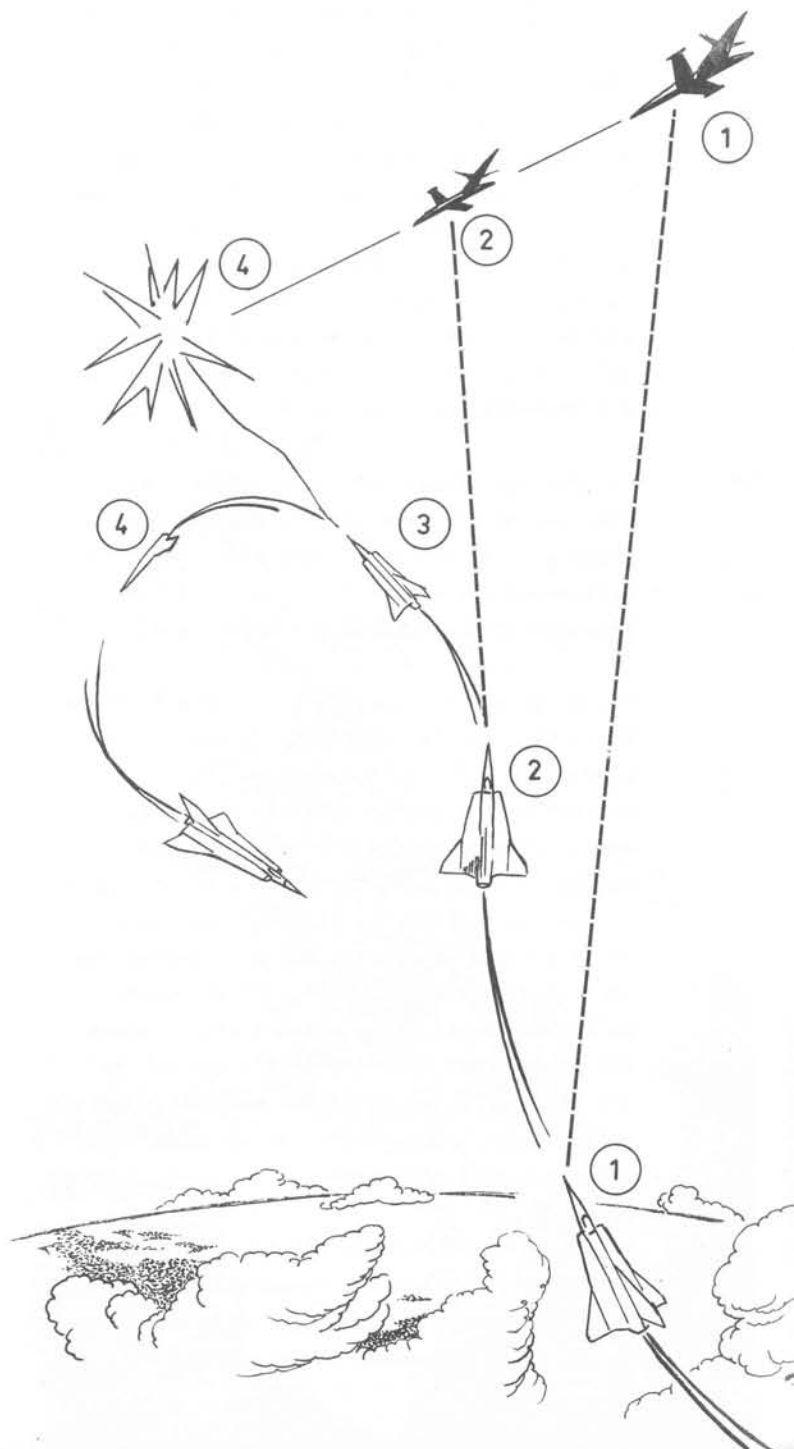
DIREKTANFALL MED FALCON

I läge 1 har jaktflygplanets egen radar fångat och "låst" på det fiendliga målet. Föraren i jaktplanet styr sitt flygplan efter anvisningarna på dess radarindikator.

I läge 2 får föraren anvisning från siktet att "ta upp" (hissa) flygplanet. Samtidigt osäkrar han och trycker in avtryckaren.

I läge 3 har det automatiska beväpningssystemet lämnat roboten uppgifter om målets bana samt ställt in robotens olika organ med hänsyn härtill. Roboten avfyras sedan automatiskt.

I läge 4 skär roboten det fiendliga flygplanets bana - fullträffen är ett faktum. Jaktplanet ligger i läge 4 under undanmanöver och är på väg mot nästa uppdrag eller mot sin bas.

Luftstridsmedlens omedelbara insatsberedskap

Den ökande risken för kupp accentuerar kravet på hög beredskap hos vårt försvar. Luftförsvaret utgör den första försvarslinjen, som fienden måste genomryta innan han effektivt och stridsekonomiskt kan bekämpa övriga komponenter i invasionsförsvaret. Det är därför nödvändigt att snabbt kunna höja insatsberedskapen hos flygstridskrafterna för att dessa med full effekt skall kunna ge det aktiva skydd som fordras för att invasionsförsvaret i övrigt skall kunna komma till verkan.

Med hänsyn till att vi disponerar huvuddelen av personalen i krigsflygförbanden redan i fred finns förutsättningar för att mycket snabbt höja insatsberedskapen. Bas- och strilsystemen kräver jämfört med krigsflygförbanden en väsentligt större tillgång till inkallad personal. Emellertid finns även i dessa system tillräckligt med personal redan i fred för att under kortare tid möjliggöra hög insatsberedskap. Tillkomsten av luftvärnsrobotar ökar luftförsvarets lokala insatsberedskap.

Även om hög insatsberedskap är en förutsättning för flygstridskrafternas kuppavhållande effekt är beredskapens värde ringa, om en angripare genom begränsade medel kan hindra flygstridskrafterna att verka under tillräckligt lång tid. Den höga insatsberedskapen måste därför förenas med åtgärder för att snabbt öka våra systems uthållighet mot fiendliga anfall.

De åtgärder som vi närmast bör vidta för att förbättra balansen mellan de flygande systemen och stril- och basystemen är att öka den i fred tjänstgörande personalen inom stril- och basorganisationen samt att säkerställa en mycket hög mobiliseringsberedskap för stril- och basförband. För att skapa erforderligt skydd för flygförbanden bör möjligheterna att snabbt utsprida dem på krigsbaserna förbättras bl a genom att samtliga krigsbaser redan i fred får en begränsad bemanning.

Maximal insatsberedskap kan normalt inte hållas kontinuerligt i fred. Vår utrikespolitiska miljö synes ej heller nödvändigöra detta. Vi accepterar därför en lägre insatsberedskap främst avpassad med hänsyn till

neutralitetskydd. Detta medför emellertid ett angeläget behov av en kontinuerlig underrättelsetjänst och spaningsverksamhet så att underlag snabbt erhålles för beredskapshöjande åtgärder. Flygstridskrafternas organisation måste utformas så att de snabbt kan genomföra dessa.

Snabb insats av spaningsflyg

ÖB-utredningen understryker kravet på en effektiv underrättelsetjänst för att möjliggöra att de förändringar i svensk insatsberedskap, som det utrikespolitiska lägets skiftningar fordrar, kan vidtas med tillräcklig snabbhet.

Ett led i denna underrättelsetjänst är en snabb flygspaningsinsats för kontroll av verksamhet, som kan beröra vårt territorium. Flygplan ur flygvapnet, framför allt spaningsflygplan, måste därför mer eller mindre kontinuerligt vara beredda att med kort varsel insättas för spanings- och kontrolluppgifter. Nödvändiga ledningsorgan för denna verksamhet måste vara i funktion.

Decentraliserad basering och snabb utspridning av flygförbanden

Under de senaste åren har krigsflygfälten börjat tillföras reducerade basförband (bas-troppar) i fred. Deras huvuduppgift är att hålla baserna "levande" och svara t e för snöröjning, maskering, vård av materiel och klargöring av enstaka flygplan. Vid mobilisering skall de vara beredda att ta emot och sprida flygförbanden samt betjäna jaktflygplan i beredskap. Uppsättandet av bas-troppar vid samtliga krigsflygfält fortsätter planenligt.

I detta sammanhang bör även framhållas inrikesflygets alltmera ökade användning av flygvapnets krigsflygfält. Genom att trafikledning är igång stor del av dygnet och banorna kontinuerligt snöröjs, ökar möjligheterna att med kort varsel ta emot flygförband.

Möjligheterna att öva med mera fullständiga basbataljoner vid krigsbaser kommer att för-